

ZNACZENIE FORMACJI DUCHOWEJ W PROCESIE POSŁUGI SŁOWA

Ks. dr Mirosław Gogolik - UAM POZNAŃ

Ur. 12.11.1973 r. w Gnieźnie, w r.1992 egzamin dojrzałości w czteroletnim Liceum Zawodowym w Gnieźnie, w l. 1992–1998 studia w Prymasowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Gnieźnie. 19.06.1007 r. obrona pracy magisterskiej na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu z zakresu katechetyki. Od 28.06.1998 r. praca w parafii św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Kruszwicy, a od 27.06.2000 r. - w parafii Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Bydgoszczy. W l.1999 - 2003 studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na kierunku Wychowanie Chrześcijańskie. 18.10.2004 r. doktorat z teologii. Od 01.07.2005 r. Dyrektor I Katolickiego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. króla Jana III Sobieskiego w Bydgoszczy, a od 01.08.2008 r. Dyrektor Zespołu Szkół Katolickich – Pomnika Jana Pawła II. Od 2005. wizytator nauki religii na terenie diecezji bydgoskiej zaś od 01.10.2009 r. praca na stanowisku adiunkta Wydziału Teologicznego UAM w Poznaniu.

1. WSTĘP

W Dyrektorium Ogólnym o Katechizacji z 1997 roku czytamy: *Kościół w sposób szczególny wzywa osoby życia konsekrowanego do katechizacji i wyraża życzenie, aby wspólnoty zakonne zechciały poświęcić maksimum zdolności i możliwości szczytnemu dziełu katechizacji. Szczególny wkład do katechizacji ze strony zakonników, zakonnicy i członków stowarzyszeń życia apostolskiego wynika z ich specyficznego stanu (DOK 228).*

Myśl wnikliwej potrzeby formacji katechetów, jako podstawy w głoszeniu Orędzia Zbawienia, jasno i wyraźnie akcentuje Dyrektorium Ogólne o Katechizacji (por. DOK 234). Czytamy w nim, że *formacja katechetów obejmuje różne wymiary. Najgłębsza odnosi się do samego być katechety, do jego wymiaru ludzkiego i chrześcijańskiego. (...) Potem następuje to, co katecheta powinien wiedzieć, aby dobrze wypełniać swoje zadanie. (...) Jest wreszcie wymiar umiejętności działania, gdyż ka-*

techeza jest aktem komunikacji (DOK 238). Według tej myśli formację katechetyczną podzielimy na biblijno – teologiczną (por. DOK 240 - 241) z uwzględnieniem nauk humanistycznych (por. DOK 242 – 243), formację pedagogiczną (por. DOK 244 – 245) oraz swoistą formację duchową, która będzie ożywiała i karmiła wiarę katechety, świadomość apostolską (por. DOK 239) i wspólnotowość (por. DOK 246 – 247). Wyznaczając takie obszary formacji katechetów podkreśla się jednocześnie potrzebę formacji stałej katechetów i budzenie ich zaangażowania nie tylko w posłudze katechetycznej, ale także na obszarze działalności duszpasterskiej w środowisku życia (por. DOK 219; 232)¹. Podobnie w odniesieniu do zakonników kwestię formacji ujmuje Kodeks Prawa Kanonicznego, który stwierdza, iż *zakonnicy mają przez całe życie kontynuować gorliwie swoją formację duchową, naukową i praktyczną, a przełożeni powinni zapewnić im potrzeb-*

ne do tego środki i zostawić na to czas (KPK 661). Na podstawie dokumentów i literatury, ukazane zostaną w szerszym świetle poszczególne etapy formacji duchowej i zakonnej oraz jej wpływ na efektywność pracy katechetycznej zakonników.

Całość formacji katechetycznej oparta jest na przeświadczeniu powołania, wezwania, które Bóg kieruje do człowieka, aby wypełnił zadanie głoszenia Dobrych Nowiny. Dlatego przed omówieniem kwestii przygotowania do posługi katechetycznej osób konsekrowanych należy ukazać wartość i znaczenie powołania katechetycznego.

2. NIEODZOWNOŚĆ POWOŁANIA W POSŁUDZE KATECHETYCZNEJ

W życiu społecznym na różnych płaszczyznach funkcjonuje pojęcie „powołanie”. Często odnosimy je do kwestii wykonywanego zawodu, spełnianych obowiązków i posług. Mówiąc potocznie np. „lekarz z powołania”, „nauczyciel z powołania”, czy „ksiądz z powołania” chcemy wyrazić pozytywną ocenę o pracy tej osoby. To samo sformułowanie przeniesione na płaszczyznę religijną przyjmuje wymiar personalny i zawiera odniesienie człowieka do planów Bożych, do woli Bożej, którą ma on zrealizować w swoim życiu².

Słowo „powołanie” pochodzi od łacińskiego słowa *vocatio* i oznacza *wołanie, zwołanie, (...)* a także *powołanie, skłonność do jakiegoś stanu, zawodu oraz vocatio ecclesiastica – powołanie do służby kościelnej, powołanie kapłańskie, powołanie do służby Bożej*³. Można jednoznacznie stwierdzić, że u podstaw powołania znajduje się Bóg, jego zamysł i plan miłości, bowiem już

w Starym testamencie wszystkie powołania mają za przedmiot posłannictwo. Bóg powołując, obdarza posłannictwem. Zatem powołanie człowieka jest apelem, jaki Bóg kieruje do wybranych ludzi. Potwierdza to, że u jego źródeł znajduje się wybranie Boże, a jednocześnie aspekt osobowy, personalny i osobisty tegoż aktu⁴. Rozpatrując aspekt powołania na płaszczyźnie socjologicznej J. Colomb stwierdza, że zawiera ono w sobie potrójne wezwanie:

- a) wezwanie – zaproszenie zewnętrzne, które rodzi się z aktualnej potrzeby danej wspólnoty, okazującej tę potrzebę w różny sposób;
- b) wezwanie – zaproszenie wewnętrzne, które przejawia się w pragnieniu rozbudzonym przez przykład, radę czy inspirację;
- c) wezwanie – zaproszenie przełożonego grupy, skierowane pod adresem konkretnego człowieka, od którego oczekuje się wolnej odpowiedzi⁵.

Bóg poprzez dzieło stworzenia i odkupienia powołał człowieka do szczególnej godności, *aby przyłgnął do Niego całą swą naturą w wiecznym uczestnictwie nieskazitelnego życia Bożego (KDK 18). Chrystus, Nowy Adam, już w samym objawieniu tajemnicy Ojca i Jego miłości objawia w pełni człowieka samemu człowiekowi i okazuje mu najwyższe jego powołanie (KDK 22). Każdy chrześcijanin w Jezusie Chrystusie mocą Ducha Świętego odkrywa źródło swojego powołania do wiary (por. DOK 51, 57) i świętości (por. DOK 27). U początku tej drogi jest sakrament Chrztu Świętego, przez który człowiek zostaje włączony w nadprzyrodzoną wspólno-*

² Por. S. Orzeł, Powołanie życiowe a osobowość chrześcijańska, *Kat* 19 (1975), s. 70.

³ A. Jougan, *Słownik Kościelny łacińsko – polski*, Warszawa 1992, s. 738.

⁴ Por. X. L. Dufour (red.), *Słownik Teologii Biblijnej*, Poznań 1990, s. 747.

⁵ Por. J. Colomb, *All servizio della fede*, Torino 1970, s. 722.

tę życia, otrzymuje nową egzystencję w Chrystusie i udział w świętości Kościoła⁶. Cała rzeczywistość powołania wynikająca z planu Bożego jest dla człowieka darem Bożej miłości, na który człowiek winien odpowiedzieć zgodą woli⁷. *Na swój apel Bóg oczekuje odpowiedzi w postaci świadomego przyłgnięcia doń przez wiarę i posłuszeństwo. Niekiedy to przyłgnięcie jest natychmiastowe (Rdz 12, 4; Iz 6, 8), lecz bardzo często człowiek ulega przerażeniu i usiłuje nie poddawać się Bożemu wezwaniu (Wj 4, 10 nn; Jer 1, 6; 20, 7). Dzieje się tak dlatego, że powołanie wyłącza człowieka ze społeczności, czyni zeń obcego wśród najbliższych (Rdz 12, 1; Iz 8, 11; Jer 12, 6; 15, 10; 16, 1 – 9, por. 3 Krl 19, 4)*⁸. Odpowiedź człowieka na Boży dar powołania wyraża się przede wszystkim w służbie dla wspólnoty. *Różnorodność powołań w Kościele, w którym wszyscy i każdy są wezwani do pracy, aby przybliżyć nadejście Królestwa Bożego, zgodnie z właściwym sobie powołaniem, stanem, charyzmatem i posługą. Różnorodność ta zależy nie tylko od wieku, ale i od płci, przymiotów, a także rodzaju powołania i sytuacji życiowej członków Kościoła (ChL 45). Powołanie staje się wtedy chryzmatem dla społeczności religijnej i najpełniej wyrazić się może w bezinteresownym darze z samego siebie (por. KDK 24). Pełniąc w ten sposób posługę wobec wspólnoty religijnej, powołany ma szczególną możliwość realizacji siebie, spełnienia swojej osoby i własnego rozwoju duchowego i osobowego*⁹.

Tak szeroko rozumiana istota powołania człowieka w świetle Bożego planu miłości znajduje swoje urzeczywistnienie przede wszystkim w chrześcijańskim powołaniu do głoszenia słowa i wypełnienia woli Bożej (por. DOK 61). Powołanie w Kościele dotyczy wszystkich wierzących, na mocy sakramentu chrztu św. i w tak szerokim znaczeniu obejmuje każdy stan życia i zawód, pod warunkiem, że dokonano wyboru stosownie do wrodzonych uzdolnień i zamiłowań, a wychowanie przyczynia się do pełnego rozwoju osoby, spełnia wymagania stanu i jest ożywione dążeniem do uswięcenia w służbie Bogu i człowiekowi¹⁰.

Szczególnym zaś wezwaniem w Kościele jest wynikające z sakramentu chrztu i bierzmowania powołanie do katechizacji, jako uczestnictwo w misji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej Chrystusa. *Oprócz wspólnego powołania do apostołatu niektórzy świeccy czują się wewnętrznie powołani przez Boga do podjęcia katechizacji. Kościół pobudza i rozpoznaje to Boskie powołanie, i udziela misji do katechizowania. Pan Jezus zaprasza w ten sposób mężczyzn i kobiety do pójścia za Nim jako nauczycielem i wychowawcą uczniów (DOK 231). Podobnie jak w przypadku historii powołań postaci biblijnych, również wśród katechetów powołanie ma wymiar osobisty, personalny i staje się motorem do podjęcia posługi katechetycznej (por. DOK 231). W pełnionej posłudze katechetycznej świadomość wielkości Bożego powołania i wybrania powinna nieustannie być dzięki Ducho-*

⁶ Por. St. Łabendowicz, *Formacja katechetów w Dokumentach Kościoła i literaturze katechetyczno – dydaktycznej po Soborze Watykańskim II*, Lublin – Radom 1994, s. 50.

⁷ Por. S. Olejnik, *W odpowiedzi na dar i powołanie Boże. Zarys teologii moralnej*. Warszawa 1978, s. 85.

⁸ X. L. Dufour (red.), *Słownik Teologii Biblijnej*, dz. cyt., s. 747.

⁹ Por. J. Bajda, *Powołanie chrześcijańskie jako zasada teologii moralnej*, Warszawa 1984, s. 17; Por. K. Wojtyła, *Osoba i czyn*, Kraków 1969, s. 170 nn.

¹⁰ St. Łabendowicz, *Formacja katechetów...*, dz. cyt., s. 50.

wi Świętemu pogłębiania w duchowości, przejrzystym świadectwie życia, które wzmacnia każdą wykorzystywaną metodę pracy (por. DOK 156). Tożsamość powołania katechety zawiera się także w pełnieniu roli mediatora, *który ułatwia komunikację między osobami i misterium Boga oraz między osobami we wspólnocie (DOK 156)*. W kontekście tego stwierdzenia należy podkreślić, jakimi cechami winien charakteryzować się katecheta. Akcentując przede wszystkim dobrowolność i dojrzałość wyboru posługi oraz szlachetność bezinteresownej służby, katecheta powinien być ofiarny, wolny od chęci zysku, wyrachowania, czy egoizmu¹¹. Powołanie katechety jest, jak mówi H. Piszkański *ową formą działania człowieka, którego cechuje większa niezależność od zysków materialnych czy tzw. kariery życiowej. Promieniuje z niego więcej spontaniczności i poświęcenia podejmowanego z pobudek ideowych, więcej oddania „dla sprawy”, czy też ogólnie mówiąc – dla szczęścia drugiego człowieka, obcego nieraz i najczęściej nie będącego w stanie niczym materialnym się odwdziżyć. Człowiek działający pod wpływem swego powołania nie jest żadnym ziemskim zysków¹²*. Tak więc autentyczne i gorliwe pełnienie posługi katechety ściśle związane jest z głęboką świadomością Bożego wezwania do posługi miłości i oddania się na służbę Bogu i człowiekowi (por. KDK 24).

Rozpoznanie powołania katechety w dzisiejszych czasach związane jest także ściśle z osobistymi predyspozycjami do pracy w określonym środowisku lub warunkach. W zależności od potrzeb katechezy w Kościele, sytuacji kulturowej i religijnej są różne typy (postacie) katechetów, i tak wyróżnić możemy:

- katechetów na terenach misyjnych, którzy w sposób zupełnie szczególny wezwani są do budowania wspólnot Kościoła i rozwijania różnych form apostołatu,
 - katechetów pełniących funkcję animatora wspólnoty małych populacji wiejskich i przenikania misyjnego do dzielnic robotniczych wielkich metropolii, gdzie brakuje na stałe kapłana,
 - katechetów młodzieży i dorosłych na terenach o tradycji chrześcijańskiej, które potrzebują „nowej ewangelizacji” i ożywienia katechezy wtajemniczenia chrześcijańskiego,
 - katechetów, którzy powołani są do posługi dzieciom, aby przekazać im pierwsze nauki katechizmowe i przygotować ich do życia sakramentalnego,
 - katechetów, którzy wezwani są do pełnienia posługi wśród dorosłych, przy okazji przygotowania do sakramentów (Chrzest, Komunia św., Małżeństwo),
 - posługujących w katechezie wśród grup ludzi trzeciego wieku, osób nieprzystosowanych i niepełnosprawnych oraz wśród emigrantów i osób zepchniętych przez współczesny postęp na margines życia społecznego (por. DOK 232).
- Wobec tak wielkich i odpowiedzialnych zadań, do których Bóg wzywa człowieka nasuwa się podstawowy wniosek konieczności permanentnej formacji katechetów, dzięki której wzrastać będzie świadomość powołania i zaangażowanie w pełnionej posłudze. Zakłada to przede wszystkim potrzebę stworzenia odpowiedniego duszpasterstwa katechetów, które uwzględnić będzie następujące elementy:
- budzenie w parafiach i wspólnotach chrześcijańskich, także zakonnych powołań do katechizacji,

¹¹ Por. L. Wciórka, Powołanie człowieka, Kat 19 (1975), s. 244 – 245.

¹² H. Piszkański, O powołaniu katechety, Kat 22 (1978), s. 63.

- popieranie istnienia określonej liczby katechetów pracujących w pełnym wymiarze i zatrudnionych na określonej liczbie godzin,
- ustalanie odpowiedniego podziału katechetów, ze względu na różne grupy adresatów – katecheci wyspecjalizowani,
- popieranie animatorów odpowiedzialnych za katechizację,
- organizowanie formacji podstawowej i stałej katechetów,
- troska osobista i duchowa o katechetę i grupy katechetów,
- koordynowanie pracy katechetów z innymi obszarami duszpasterstwa (por. DOK 233, 273).

Rozwój powołania katechety zakłada przede wszystkim potrzebę nieustannego formowania na płaszczyźnie wiary i osobistego przyłgnięcia do Chrystusa, które dokonuje się pod przewodnictwem Ducha Świętego, a dzięki temu ożywianie własnej świadomości apostołskiej (por. DOK 239). W ten sposób powołany odnajduje siebie i realizuje proces nieustannego stawania się katechetą¹³. Nieodzowną i cenną pomoc w formacji powołania katechetycznego odgrywa wspólnota, w której dana osoba żyje. Warto tutaj wymienić choćby wspólnotę rodzinną, zakonną, parafialną, czy też szeroko rozumiane wspólnoty i ruchy duszpasterskie i apostołskie. W nich katecheta *doświadcza swojego powołania i stale karmi swój zmysł apostołski* (DOK 246). We wspólnocie rozwija swoje powołanie eklezjalne, wiarę oraz własny warsztat metodyczny (por. DOK 247). W procesie tym uwzględnić należy także szczególną rolę kapłana,

kierownika duchowego, który podejmując się prowadzenia duchowego katechety, otwiera go na nowe horyzonty wiary i działania apostołskiego, zgodnie z zamysłem Bożym (por. DOK 246).

Otwarcie na powołanie, formację katechetyczną i kształtowanie własnego stylu katechetycznego stanowi dla katechety swoistą drogę życia, służby i stawania się uczniem Chrystusa¹⁴.

3. DOJRZAŁA OSOBOWOŚĆ I POGŁĘBIONA DUCHOWOŚĆ, JAKO PEŁNIEJSZY FUNDAMENT POSŁUGI KATECHETYCZNEJ

Formacja duchowa i ludzka, tych którzy mają głosić Ewangelię, jest warunkiem bezsprzecznym i musi dotyczyć zarówno ich życia osobowego, czyli dojrzałości ludzkiej, jak i ich pogłębienia wiary, czyli dojrzałości chrześcijańskiej i apostołskiej, co *pozwole katechecie wzrastać w równowadze uczuciowej, w sensie krytycznym, w jedności wewnętrznej, w zdolności relacji i dialogu, w duchu konstruktywnym i w pracy grupowej* (DOK 239). *Nie można pojmować katechetycznej formacji jedynie jako doskonalenia narzędzi pracy, ale głównie jako formację osoby katechety* (PDK 149). Aby ta formacja była skuteczna, niezbędne jest akcentowanie podstawowych etapów i elementów, które tworzą całość płaszczyzny osobowo-duchowej¹⁵. Charakterystyczna zaś dla formacji duchowej osób konsekrowanych jest specyfika profesji rad ewangelicznych i charyzmat zakonny, który katechizacji nadaje *własne akcenty, często o wielkiej głębi religijnej, społecznej i pedagogicznej* (DOK 229). Podstawą dla pełnionej służby będzie wtedy wielkoduszność¹⁶.

¹³ Por. St. Łabendowicz, *Formacja katechetów...*, dz. cyt., s. 55.

¹⁴ Por. G. Gatti, *Catechisti nuovi nello spirito*, Torino 1979, s. 9.

¹⁵ Por. D. Wider, *Nieustanne wzrastanie*, dz. cyt., s. 12-13; Por. J. Weismayer, *Pełnia życia*, Kraków 1993, s. 65.

¹⁶ S. Decloux, *Formacja w życiu zakonnym. Punkty centralne i priorytety*, [w:] F.J. Steinmetz, J. M. Henaux, S. Decloux, *Sens życia w zakonie*, Kraków 1992, s. 61.

Formacja antropologiczno-duchowa katechetów obejmuje głównie zakres ich życia jako członków społeczności, osób żyjących w danym środowisku i kierujących się w życiu zasadami wiary. Ta dwuczłonowość kształtowania postawy katechety jest ściśle z sobą powiązana i wydaje się, że rozdzielanie jej byłoby pewną nieprawidłowością. Na Synodzie Biskupów w 1990 roku, poświęconym formacji do kapłaństwa, postawiono następującą tezę: *Nikt nie może być kapłanem, jeśli przedtem nie stanie się chrześcijaninem. Nikt nie może być chrześcijaninem, jeśli przedtem nie stanie się człowiekiem*¹⁷. Można zatem stwierdzić, że: *Nikt nie może być katechetą, jeśli nie stanie się chrześcijaninem. Nikt nie może być chrześcijaninem, jeśli przedtem nie stanie się człowiekiem*¹⁸.

Kierując się tym powiedzeniem zaczerpniętym z dyskusji synodalnej, a przeniesionym i poszerzonym o płaszczyznę katechetyki można wskazać, iż istotnym elementem formacji ludzkiej i duchowej katechetów jest kształtowanie człowieka lub, jak to określa *Ogólna Instrukcja Katechetyczna* - formacja antropologiczna. Dokumenty Kościoła często nawiązują do formacji ludzkiej przy omawianiu kształcenia przyszłych kapłanów (często mając na uwadze ich przyszłą pracę katechetyczną), katechetów (por. DOK 239), jak również osób zakonnych (Vc 65). Kongregacja Zakonów i Instytutów świeckich stwierdza, że *niemożliwe jest oddzielenie formacji do niezbywalnego zobowiązania płynącego z Ewangelii od formacji ludzkiej*.

*Toteż program formacji i odnowy w Instytutach zakonnych nie byłby adekwatny i pełny bez dokładnego uświadomienia sobie myśli Kościoła w tej sprawie*¹⁹. Dekret o Formacji Kapłanów mówi o *wykształceniu w alumnach należytej dojrzałości ludzkiej* (DFK 11). Chodzi zatem o doskonalenie i rozwój osobowy, i dojrzałość osobową zakonnika i zakonnicy, poprzez poznanie ich powołania oraz najgłębszej istoty człowieczeństwa²⁰.

Jako fundament całej formacji kapłańskiej uznaje się kształtowanie postawy ludzkiej u kandydatów, którzy na mocy Władzy Kościelnej zostaną posłani do ludzi, mając na uwadze wzór Jezusa Chrystusa, Boga-Człowieka. Podkreśla się potrzebę poznania i budowania wnętrza człowieka, rozwijania cech ludzkich, wychowania do umiłowania prawdy, prawości i rzetelności, szacunku, sprawiedliwości i bycia człowiekiem jedności (por. PDV 43). W odpowiednim przygotowaniu do posługi osób zakonnych wskazuje się, iż *formacja musi docierać głęboko do wnętrza osoby, tak aby każda jej postawa i czyn, zarówno w doniosłych momentach życia, jak i w codziennych okolicznościach, ujawniała jej całkowitą i radosną przynależność do Boga. (...) Musi to być formacja całej osoby* (Vc 65). Kształtowanie właściwej postawy ludzkiej zwłaszcza wśród osób konsekrowanych staje się wyzwaniem mającym na celu ukazanie antropologicznego znaczenia konsekracji²¹.

Następnym elementem jest kształtowanie dojrzałości uczuciowej. Postawa miłości przez „spotkanie z Miłością” (RH 10) we

¹⁷ H. Muszyński, O formacji do kapłaństwa we współczesnych uwarunkowaniach (głos w dyskusji), AK 116 (1991), s. 51.

¹⁸ J. Bagrowicz, Formacja katechetów w świetle dokumentów Kościoła, AK 123 (1994), s. 221.

¹⁹ Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, Zakonnicy i promocja ludzka 33, [w:] *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła od Vaticanum II do Vita consecrata*, Hylla B. (red.), Kraków 1998, s. 189.

²⁰ Por. D. Wider, Nieustanne wzrastanie, dz. cyt., s. 40.

²¹ Por. Kongregacja Wychowania Katolickiego, Osoby konsekrowane i ich misja w Kościele 12, Poznań 2003.

wszystkich jej wymiarach i sferach: fizycznej, psychicznej i duchowej. Zakłada to właściwe wychowanie do przeżywania płciowości, umiłowania czystości stosownie do swego powołania, a co za tym idzie panowanie nad swoim ciałem i kierowanie się duchem. Tę kwestię szczególnie podkreślają dokumenty odnoszące się do formacji przyszłych zakonników i zakonnice. *Wszelkiego rodzaju kontakty apostołskie, szeroka współpraca, która rozwinęła się między zakonnikami i zakonnice, jak również pewne współczesne prądy kulturowe sprawiają, że formacja w tej dziedzinie staje się szczególnie potrzebna. (...) Wypada podjąć środki prowadzące do uzyskania i umocnienia tej dojrzałości w ramach wychowania do doskonałej czystości. Co więcej, mężczyźni i kobiety powinni zdawać sobie sprawę ze specyfiki swej sytuacji w planie Bożym oraz z oryginalnego wkładu, jaki wnoszą w dzieło zbawienia. Należy zatem dać przyszłym zakonnikom sposobność do refleksji nad rolą płciowości w Bożym planie stworzenia i zbawienia*²². Ukazuje się także potrzebę wychowania do prawdziwej przyjaźni i wolności jako dojrzałości ludzkiej oraz kształtowanie sumienia moralnego (por. PDV 44). Kształtowanie dojrzałości uczuciowej, jako formowanie czystości konsekrowanej w zakonie, dotyczy przede wszystkim ukazywania czystości – celibatu w jej pełnym bogactwie biblijnym, teologicznym i duchowym, dobrowolności motywacji, ograniczeń z jednoczesnym wskazaniem,

że ślub czystości nie znosi skłonności uczuciowych i instynktownych²³.

Wskazane elementy formacji ludzkiej w *Pastores dabo vobis* służą przede wszystkim formowaniu do dojrzałości pod względem osobowościowym. Obok powyższego kierunku formacji, mówi się jeszcze np.: *o formacji antropologicznej jako przygotowaniu katechetów w zakresie nauk psycho-pedagogicznych, czy humanistycznych* (por. DCG 112, DOK 242)²⁴.

Przygotowanie katechetów w zakresie nauk psychopedagogicznych, czy humanistycznych, wiąże się także z podstawową zasadą we współczesnej katechetyce katechezy wiernej Bogu i człowiekowi²⁵. Cała bowiem treść katechezy skierowana jest na Boga i człowieka, jego życie, środowisko, problemy. Dlatego wiedza w zakresie psychologii może być przydatna wtedy, gdy jest bezpośrednią pomocą w nabyciu umiejętności jej przekazywania i wykładania wiedzy oraz służy poznaniu człowieka i rzeczywistości, w której żyje (por. DCG 112; DOK 242). Katecheta, posłany do człowieka winien zatem właściwie przygotować się do służby służeniu mu. Niezwykle cenną w tej materii staje się formacja zakonna i misja, jaką mogą spełnić osoby konsekrowane we współczesnym świecie. *Wobec pluralizmu ideologicznego i pojawiania się różnych dziedzin wiedzy osoby konsekrowane wnoszą więc wkład do wizji humanizmu integralnego, otwartego na Boga, który kocha każdą osobę i zaprasza do stawiania się coraz bardziej podobną do obrazu swego Syna. Ten zamysł*

²² Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostołskiego, Instrukcja: Wskazania dotyczące formacji w instytutach zakonnych 39, [w:] *Życie konsekrowane w dokumentach...*, dz. cyt., s. 318.

²³ Por. D. Wider, Nieustanne wzrastanie, dz. cyt., s. 90 – 91.

²⁴ J. Bagrowicz, Formacja katechetów w świetle dokumentów Kościoła, AK 123 (1994), s. 221.

²⁵ Por. M. Majewski, Teologia katechezy, Wrocław 1989, s. 97-98; Por. M. Majewski, Katecheza wierna Bogu i człowiekowi, Kraków 1986.

Boży stanowi ośrodek humanizmu chrześcijańskiego²⁶. Tak ukształtowany człowiek, jako istota integralna staje się świadkiem wolności, prawdy o osobie ludzkiej i jej godności²⁷. Szeroko rozumiana humanizacja zakłada także kształtowanie w przyszłej osobie konsekrowanej i katechizującej odpowiedniej kultury ludzkiej. Nowicjusze wstępujący do nowicjatu prezentują różny poziom kultury ludzkiej i chrześcijańskiej. Trzeba więc poświęcić osobną uwagę każdemu nowicjuszowi, aby mógł posuwać się naprzód w miarę własnych możliwości oraz by dostosować do nich treść formacji i jej metody²⁸. Poszerzenie horyzontu kultury ludzkiej i chrześcijańskiej dokonuje się także poprzez właściwe korzystanie z nauk społecznych, które zapewniają poznanie kontekstu społeczno kulturowego (por. DOK 242), a także jak wskazuje *Potissimum Institutioni* studium filozofii²⁹.

W formacji ludzkiej należy również zwrócić uwagę na ważność tożsamości osobowej katechety. Jednym bowiem z jego zadań jest prowadzenie młodych do stawania się „pełnowartościowymi” ludźmi. To prowadzenie może się odbyć dzięki temu, że sam katecheta przez odpowiednią formację ludzką stanie się człowiekiem w pełni funkcjonującym, jest sobą. Zagadnienie tożsamości osobowej katechety wiąże się ściśle z na-

ukami psychologicznymi, gdzie rozumie się przez ten termin *bycie tym samym, identycznym, prawdziwym, bycie sobą*³⁰. Ukazując całe zagadnienie tożsamości osoby ks. R. Pomianowski cytuje badania Allporta, który do najważniejszych aspektów tożsamości człowieka zalicza: *a) poczucie własnego ciała, b) poczucie odrębności, c) miłość siebie, d) rozszerzone ja, e) nośnik racjonalności, f) obraz własnej osoby, g) dążenie osobiste, h) podmiot poznania*³¹. Według nauk psychologii te czynniki wpływają na właściwy rozwój człowieka i pozwalają mu przeżywać siebie w całości. Tożsamość katechizującej osoby zakonnej związana jest ściśle z wyciśniętym charyzmatem zakonnym i duchowością zakonną. *Pierwszym celem formacji jest umożliwienie kandydatom do życia zakonnego i młodym profesom najpierw odkrycia, a następnie przyswojenia sobie i pogłębienia tego, co stanowi tożsamość zakonnika. Od tego zależy, czy osoba poświęcona Bogu stanie się dla świata wiele znaczącym świadkiem, skutecznym i wiernym*³². Cennym zatem będzie owa wymiana z Kościołem i światem różnych chryzmatów zakonnych³³, określana również jako zasada *charyzmatycznego przenikania się, dzięki której chryzmat powraca w jakiś sposób tam, gdzie się narodził, ale bez zwykłego powtarzania się*³⁴.

²⁶ Kongregacja Wychowania Katolickiego, *Osoby konsekrowane i ich misja w Kościele* 37.

²⁷ Por. jw. 37.

²⁸ Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Instrukcja: Wskazania dotyczące formacji w instytutach zakonnych* 51, [w:] *Życie konsekrowane w dokumentach...*, dz. cyt., s. 324.

²⁹ Por. jw. 87 – 88, s. 338.

³⁰ *Słownik języka polskiego*, Warszawa PWN 1981, t. 3, s. 519.

³¹ Por. R. Pomianowski, *Ważność tożsamości osobowej katechety w interakcji katechetycznej*, [w:] *Formacja katechetów*, M. Majewski (red.), Kraków 1990, s. 23.

³² Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Instrukcja: Wskazania dotyczące formacji w instytutach zakonnych* 6, [w:] *Życie konsekrowane w dokumentach...*, dz. cyt., s. 300.

³³ Por. D. Wider, *Nieustanne wzrastanie*, dz. cyt., s. 83.

³⁴ Kongregacja Wychowania Katolickiego, *Osoby konsekrowane i ich misja w Kościele* 13.

Kształtowanie odpowiedniej postawy związanej z dojrzałością psychiczną, emocjonalną, wolitywną i osobową staje się podstawą dla formacji duchowej (por. ChL 57).

Sobór Watykański II zwraca uwagę na potrzebę formacji duchowej, a przełożonych zobowiązuje do troski o właściwy jej charakter (por. DZ 18). *Ta formacja, (...) polega głównie na tym, by nowicjusze powoli wdrażali się w wyrzeczenie tego wszystkiego, co nie jest związane z Królestwem Bożym, żeby uczyli się praktykować pokorę, posłuszeństwo, ubóstwo, aby dbali o modlitwę, o ścisły kontakt z Bogiem, o wrażliwość na natchnienia Ducha Świętego, a przy tym, aby się wspierali wewnątrznie szczerą i prostą miłością*³⁵.

W programach formacji zakonnej szczególną uwagę zwraca się na kształtowanie w przyszłych zakonnikach ducha wiary, modlitwy i głębokiego życia sakramentalnego³⁶. Wszystko to zmierza do zakorzenienia w Chrystusie, integracji między życiem czynnym i życiem wewnętrznym³⁷.

Podstawą jest Eucharystia, co bardzo akcentuje Adhortacja *Pastores dabo vobis*, gdy mówi o wartości i wielkości tego sakramentu w formacji duchowej przyszłych kapłanów, a więc i osób zakonnych oraz przyszłych katechetów (por. PDV 48). Formowanie ducha przyszłych zakonników oddanych sprawie katechezy do zamiatowania i adoracji Jezusa Eucharystycznego jest ważne, aby i oni mogli wiernie i z sercem pełnym miłości mówić o tej nie-

pojętej Tajemnicy³⁸. *Sprawowanie Eucharystii i gorliwe uczestniczenie w tym, co jest „szczytem i źródłem całego życia chrześcijańskiego” (por. KK 11), stanowi niezastąpiony punkt centralny, ożywiający wymiar kontemplacyjny wspólnoty zakonnej. (...) Każdy zakonnik i każda zakonnica będą codziennie czynnie w niej uczestniczyć (por. S.C. 48), biorąc pod uwagę konkretne sytuacje, w jakich żyją i działają ich wspólnoty. (...) codzienny udział w Ofierze Mszy świętej pomoże zakonnikom odnawiać ofiarę z siebie samych, składaną Bogu na każdy dzień*³⁹.

Należy także zwrócić uwagę na to, aby sakrament pokuty, był należycie przeżywany. Potrzebne do tego jest ciągle formowanie swego sumienia i częste korzystanie z tego sakramentu. Jak czytamy w *Reconciliatio et Paenitentia: pierwszym środkiem, który należy stosować w duszpasterstwie pokuty i pojednania jest katecheza* (ReP 26). Dlatego ten, który ma prowadzić to duszpasterstwo sam musi tym żyć i z tym się utożsamiać. Formacja duchowa osób konsekrowanych, dokonuje się przede wszystkim w niezwykłym spotkaniu człowieka z Bogiem w sanktuarium swojego sumienia, poprzez Sakrament Pokuty i kierownictwo duchowe. *Sakrament Pokuty, który odnawia i wzmacnia podstawowy dar nawrócenia otrzymany na chrzcie świętym, posiada szczególnie ważne znaczenie dla wzrostu życia duchowego. Nie ma wymiaru kontemplacyjnego bez osobistej i wspólnotowej świadomości nawrócenia*⁴⁰. Z wielką

³⁵ Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, Instrukcja o odnowie formacji zakonnej 15, [w:] Życie konsekrowane w dokumentach..., dz. cyt., s. 70.

³⁶ Por. Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, Wymiar kontemplacyjny życia zakonnego 4 - 12, [w:] Życie konsekrowane w dokumentach..., dz. cyt., s. 194 - 196.

³⁷ Tamże 4, s. 194.

³⁸ Por. S. Decloux, Formacja w życiu zakonnym, [w:] F.J. Steinmetz, J. M. Hennaux, S. Decloux, Sens życia w zakonie, dz. cyt., s. 74.

³⁹ Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, Wymiar kontemplacyjny życia zakonnego 9, [w:] Życie konsekrowane w dokumentach..., dz. cyt., s. 196.

⁴⁰ Tamże 10, s. 196.

powagą i odpowiedzialnością w dekrecie Kongregacji Zakonów i Instytutów Świeckich z dnia 8 grudnia 1970 przypomniano zakonnikom, a zwłaszcza przełożonym, o konieczności regularnego korzystania z Sakramentu Pokuty i podkreślono jego wymiar eklezjalny i braterski, zachowując jednak jego charakter osobistego aktu⁴¹. Podobnie wielką pomocą w formacji duchowej i później w posłudze katechetycznej osób konsekrowanych staje się kierownictwo duchowe, jako swoiste „kierownictwo sumienia” oczyszczające i otwierające na światło Ducha Świętego⁴². *Również kierownictwo duchowe brane w ścisłym tego słowa znaczeniu, zasługuje na odnalezienie swej właściwej roli w procesie rozwoju duchowego i kontemplacyjnego u poszczególnych osób. Nie może ono być zastąpione przez jakieś nowsze metody psycho – pedagogiczne*⁴³.

Podkreśla się także wartość modlitwy, jako pomocy do właściwego wypełnienia powołania i rozeznania woli Bożej w pełnionej posłudze katechetycznej. *Im zaangażowanie będzie głębsze i autentyczniejsze, tym bardziej można uchwycić działanie Ducha w życiu osób i wydarzeniach historii. Taka zdolność znajduje swoją podstawę w kontemplacji i modlitwie, które uczą widzieć osoby i rzeczy z Bożej perspektywy. Jest to przeciwieństwo spojrzenia powierzchownego i aktywizmu niezdol-*

*nego do zatrzymania się na tym, co ważne i istotne. Gdy brakuje kontemplacji i modlitwy – a osoby konsekrowane nie są wolne od takiego ryzyka – zostaje także pomniejszona gorliwość w głoszeniu Ewangelii oraz zdolność do walki o życie i zbawienie człowieka*⁴⁴. We współczesnych wytycznych formacyjnych szczególnie zwraca się uwagę na możliwość zaistnienia pokusy działania przy jednoczesnym porzuceniu modlitwy i życia sakramentalnego⁴⁵. Wśród różnych form pogłębienia życia modlitewnego wyróżnia się rolę zarówno modlitwy osobistej, *absolutnie pierwsze miejsce w formacji młodego zakonnika powinno zajmować zagwarantowanie mu wprowadzenia w życie modlitwy osobistej*⁴⁶. Dalej zaś należy wprowadzić w modlitwę wspólnotową, dlatego jak podkreślają dokumenty formacyjne zakonników *pośród wyczerpującego niekiedy rytmu zadań apostołskich, modlitwie osobistej i wspólnotowej trzeba poświęcić, w ramach dnia i tygodnia, odpowiednio długie chwile. Powinny one być uzupełnione solidnym przeżyciem dnia skupienia i modlitwy każdego miesiąca w ciągu roku*⁴⁷.

Bogactwem szczególnym dla posługi katechetycznej, którym dysponują osoby konsekrowane jest życie wspólnotowe i wszystko, co składa się na oddziaływanie komunii osób, gdzie można weryfikować

⁴¹ Por. Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, Wymiar kontemplacyjny życia zakonnego 10, [w:] *Życie konsekrowane w dokumentach...*, dz. cyt., s. 196 – 197.

⁴² Por. D. Wider, *Nieustanne wzrastanie*, dz. cyt., s. 62.

⁴³ Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, Wymiar kontemplacyjny życia zakonnego 11, [w:] *Życie konsekrowane w dokumentach...*, dz. cyt., s. 197.

⁴⁴ Kongregacja Wychowania Katolickiego, *Osoby konsekrowane i ich misja w Kościele* 23.

⁴⁵ Por. D. Wider, *Nieustanne wzrastanie*, dz. cyt., s. 33-34; Por. A. Cencini, *Życie konsekrowane*, Warszawa 1996, s. 250.

⁴⁶ S. Decloux, *Formacja w życiu zakonnym*, w: F.J. Steinmetz, J. M. Hennaux, S. Decloux, *Sens życia w zakonie*, dz. cyt., s. 65.

⁴⁷ Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, Wymiar kontemplacyjny życia zakonnego 6, [w:] *Życie konsekrowane w dokumentach...*, dz. cyt., s. 195.

i pogłębiać swoje powołanie, działanie i życie z Bogiem⁴⁸. Skoro formacja musi mieć charakter także wspólnotowy, to w Instytutach życia konsekrowanego i w Stowarzyszeniach życia apostołskieg o jej uprzywilejowanym środowiskiem jest wspólnota. To ona pozwala poznać trud i radość życia razem. W braterskiej wspólnocie każdy uczy się żyć z tymi, których Bóg postawił obok niego, akceptując ich cechy pozytywne i jednocześnie ich odmienność i ograniczenia. W szczególności zaś uczy się dzielić otrzymanymi darami ku zbudowaniu wszystkich (Vc 67). Tak wielkie oddziaływanie wspólnoty na jej członków może zaowocować właściwym podejściem i akceptacją osób, do których zakonnik jest posłany, zwłaszcza katechizowanych. Dlatego, jak podkreśla dalej Jan Paweł II, życie wspólnotowe ukazuje wymiar misyjny konsekracji, a co za tym idzie, zaleca, aby formatorzy od samego początku formacji zakonnej odwoływali się do konkretnych doświadczeń, z którymi mogą się spotkać w posłudze apostołskieg (por. Vc 67). Jest to zatem swoiste wychowanie do komunii, jako świadomie przeżywaneg o więzi miłości ze swoję wspólnotę i z wszystkimi ludźmi⁴⁹.

Sobór Watykański II w Konstytucji o Objawieniu Bożym podkreśla, iż konieczną przeto jest rzeczą, by wszyscy duchowni, zwłaszcza kapłani Chrystusowi, i inni, którzy, jak diakoni i katechiści, zajmują się prawowicie posługą słowa, dzięki wytrwałeg

lekturze i starannemu studium przyłgnęli do Pisma święteg o, aby żaden z nich nie stał się próżnym głosicielem słowa Bożeg o na zewnątrz, nie będąc wewnątrz jego słuchaczem (KO 25). W dalszeg o części Ojcowie Soborowi odnoszą się do życia zakonneg o i karmienia słowem Bożym przez zakonników, usilnie i szczególnie upomina wszystkich wiernych, a zwłaszcza członków zakonów, by przez częste czytanie Pisma Święteg o nabywali wzniosleg o poznania Jezusa Chrystusa (KO 25). Szczególną pomocą w przyłgnięciu do Jezusa Chrystusa – Słowa staje się dla zakonników Liturgia godzin. Poprzez tę modlitwę godzin kanoicznych wspólnoty zakonne włączają się w publiczną modlitwę i życie Kościoła, a kontemplując słowo Boże znajdują źródło natchnienia i pokarmu dla swojeg o życia i posługi⁵⁰.

Szczególnie posługa katechety domaga się intensywneg o życia sakramentalneg o i duchoweg o, praktyki modlitwy, głębokieg o zrozumienia wzniosłosc i chrześcijańskieg o orędzia i jego skuteczności w przemianie życia, gorliweg o miłości, pokory i roztropności, które pozwalają na owocne działanie Ducha Święteg o w katechizowanych (DCG 114).

W literaturze katechetycznej można spotkać się z tym, że katecheta nazywany jest heroldem, świadkiem głoszącym Boże Tajemnice⁵¹. Jego rolę we współczesnym świecie bardzo trafnie oddaje stwierdzenie mówiące, iż jest rzeczą bar-

⁴⁸ Por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostołskieg o, Instrukcja: Wskazania dotyczące formacji w instytutach zakonnych 26, [w:] Życie konsekrowane w dokumentach..., dz. cyt., s. 312.

⁴⁹ D. Wider, Nieustanne wzrastanie, dz. cyt., s. 47.

⁵⁰ Por. Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, Wymiar kontemplacyjny życia zakonneg o 12, [w:] Życie konsekrowane w dokumentach..., dz. cyt., s. 197; Por. S. Decloux, Formacja w życiu zakonnym, [w:] F.J. Steinmetz, J. M. Hennaux, S. Decloux, Sens życia w zakonie, dz. cyt., s. 66.

⁵¹ Por. J. Szpet, D. Jackowiak, Lekcje religii szkołą wiary, Poznań 1996, s. 70-72; Por. J. Szpet, Katecheta świadkiem i przyjacielem, Kat. 1 (1986), s. 16; Por. W. Koska, Katechetyka, Poznań 1993, s. 60-61; Por. St. Piórkowski, Piękno i urok życia konsekrowanego, Łódź 1999, s. 199.

dzo pozytywną, gdy katecheta jest świadkiem prostoty i dobrej syntezy w stosunku do skomplikowanego współczesnego człowieka i gdy staje się głosem jedności w dzisiejszym społeczeństwie⁵². Szczególnie zatem osoba konsekrowana przeznaczona do posługi katechetycznej poprzez styl swojego życia staje się świadkiem i świadectwem dla katechizowanych i współczesnego świata⁵³. Wspólnoty życia konsekrowane są posłane, aby przez świadectwo swego życia ukazywać wartość chrześcijańskiego braterstwa i przemieniającą moc Dobrej Nowiny (Vc 51). Pełnienie zadań apostołskich, zwłaszcza zaś katechizacja, staje się dla osób konsekrowanych miejscem wypełnienia Chrystusowej postawy, aby otrzymanymi darami dzielić się z innymi. Z tego powodu, nawet gdy świadectwo kontestuje niektóre elementy kultury, osoby konsekrowane starają się nawiązać dialog, by dzielić się dobrami, które posiadają. Oznacza to, że świadectwo będzie musiało być jasne i jednoznaczne, wyraziste i zrozumiałe dla wszystkich, aby w ten sposób pokazać, że konsekracja zakonna może wiele powiedzieć każdej kulturze, gdyż pomaga odkryć prawdę istoty ludzkiej⁵⁴.

Jako jeden z elementów pomocnych w kształtowaniu ducha świadków wiary jest często podkreślany motyw wzoru wśród świętych. Mówi się, między innymi, iż w permanentnej formacji katechetów nadal są aktualne wzory wielkich świętych katechetów, jak św. Jan Bosko, św. Filip Nereusz i wielu innych niekanonizowanych, a także żyjących dzisiaj wzorcowych, godnych naśladowania osób⁵⁵. W odniesieniu do osób zakonnych należy podkreślić w tym miejscu rolę charyzmatu zakonu i jego zało-

życiela, którego poznaniu i wszczępieniu poświęcony jest czas formacji w nowicjacie. To właśnie zachwycenie się życiem i posługą świętego, bądź założyciela danego zgromadzenia zakonnego, lub samym charyzmatem zakonu, staje się motywem odczytania głosu powołania w sobie i wyboru tej drogi. Dla formacji duchowej i późniejszej posługi katechetycznej szukanie takiego wzorca i jego owocność potwierdza Jan Paweł II nauczając: *Jakże to niezwykle bogactwo! Ja sam na zakończenie Synodu pragnęłam zwrócić szczególną uwagę na ten stały element historii Kościoła: na rzeszę założycieli i założycielek, świętych mężczyzn i kobiet, którzy wybrali Chrystusa, idąc drogą radykalizmu ewangelicznego i braterskiej służby* (Vc 5).

Aby dopełnić rozważania nad istotnymi elementami formacji duchowej należy podkreślić potrzebę poddania się prowadzeniu i posłuszeństwo Duchowi Świętemu. Wskazanie dane nam przez Ojca świętego w zakończeniu Adhortacji apostołskiej *Catecheisi Tradendae* jasno stawia Ducha Świętego na pierwszym miejscu, jako Tego, Który nieustannie działa w Kościele i Któremu wszyscy wierzący, a zwłaszcza katecheci, winni być poddani według nauki Jezusa: „On was wszystkiego nauczy i przypomni wam wszystko, co Ja powiedziałem (...) doprowadzi was do całej prawdy (...) i oznajmi wam rzeczy przyszłe” (J 14,26;16,13), (por. CT 72). Nie wystarczy, by młodzi zakonnicy otrzymali od Pana natchnienie, by pójść na pielgrzymkę do Jerozolimy; winni oni zwrócić się do swego przełożonego z pytaniem, czy taka jest rzeczywiście wola Boża. Zjednoczenie Ducha z życiem w posłuszeństwie dokonuje

⁵² S. Kulpaczyński, Nowe ukierunkowania permanentnej formacji katechetów, RTK 6 (1983), s. 175.

⁵³ Por. D. Wider, Nieustanne wzrastanie, dz. cyt., s. 18.

⁵⁴ Kongregacja Wychowania Katolickiego, Osoby konsekrowane i ich misja w Kościele 11.

⁵⁵ S. Kulpaczyński, Nowe ukierunkowania permanentnej formacji katechetów, RTK 6 (1983), s. 177.

się w zgodzie z wewnętrzną strukturą życia zakonnego⁵⁶. Zakonna szkoła posłuszeństwa prowadzona przez Ducha Świętego w sposób szczególnie uzdalnia osoby konsekrowane do owocnego wypełnienia misji prorockiej na płaszczyźnie Kościoła, zwłaszcza zaś katechizacji⁵⁷.

STRESZCZENIE

Myśl wnikliwej potrzeby formacji katechetów, jako podstawy w głoszeniu Orędzia Zbawienia, jasno i wyraźnie akcentuje Dyrektorium Ogólne o Katechizacji (por. DOK 234). Czytamy w nim, że *formacja katechetów obejmuje różne wymiary. Najgłębsza odnosi się do samego być katechety, do jego wymiaru ludzkiego i chrześcijańskiego. (...) Potem następuje to, co katecheta powinien wiedzieć, aby dobrze wypełniać swoje zadanie. (...) Jest wreszcie wymiar umiejętności działania, gdyż katecheza jest aktem komunikacji (DOK 238)*. Według tej myśli w niniejszym artykule formację katechetyczną podzielono na biblijno – teologiczną, z uwzględnieniem nauk humanistycznych, formację pedagogiczną oraz swoistą formację duchową, która będzie ożywiała i karmiła wiarę katechety, świadomość apostołską i wspólnotowość. Wyznaczając takie obszary formacji katechetów podkreśla się jednocześnie potrzebę formacji stałej katechetów i budzenie ich zaangażowania nie tylko w posłudze katechetycznej, ale także na obszarze działalności duszpasterskiej w środowisku życia (por. DOK 219; 232).

Na podstawie dokumentów i literatury, ukazane zostały w szerszym świetle poszczególne etapy formacji duchowej i zakonnej oraz jej wpływ na efektywność pracy katechetycznej zakonników.

Całość formacji katechetycznej oparta jest na przeświadczeniu powołania, wezwania, które Bóg kieruje do człowieka, aby wypełnił zadanie głoszenia Dobrej Nowiny. Dlatego przed omówieniem kwestii przygotowania do posługi katechetycznej osób konsekrowanych należy ukazać wartość i znaczenie powołania katechetycznego.

W życiu społecznym na różnych płaszczyznach funkcjonuje pojęcie „powołanie”. Często odnosimy je do kwestii wykonywanego zawodu, spełnianych obowiązków i posług. Mówiąc potocznie np. „lekarz z powołania”, „nauczyciel z powołania”, czy „ksiądz z powołania” chcemy wyrazić pozytywną ocenę o pracy tej osoby. To samo sformułowanie przeniesione na płaszczyznę religijną przyjmuje wymiar personalny i zawiera odniesienie człowieka do planów Bożych, do woli Bożej, którą ma on zrealizować w swoim życiu.

SUMMARY

The importance of spiritual formation during the word ministry

The necessity of the formation of catechists, as the basis for spreading the message of redemption, is most clearly emphasized in the General Catechetical Directory (GCD 234). It says that “the formation of catechists is made up of different dimensions. The deepest dimension refers to the very being of the catechist, to his human and Christian dimension. (...) This is what the catechist must know so as to be able to fulfill his responsibilities well. (...) This then is the dimension of savoir-faire, of knowing how to transmit the message, so that it is an act of communication (GCD 238). Following this con-

⁵⁶ Decloux S., Formacja w życiu zakonnym, [w:] F.J. Steinmetz, J. M. Hennaux, S. Decloux, Sens życia w zakonie, dz. cyt., s. 92.

⁵⁷ Por. Wider D., Dar życia zakonnego, Kraków 1982, s. 30.

cept the subsequent forms of catechetical formation have been distinguished: biblical-theological formation in consideration of the human sciences, methodological formation and spiritual formation which aims at strengthening the catechists' belief, their apostolic awareness and their sense of community. Taking into account these spheres of formation of catechists it is necessary that this formation be continued over the entire time that the catechists remain committed to their functions not only in catechetical but also pastoral activity. (DCG 219; 232).

Based on documents and literature the foregoing article aims at casting light on the individual stages of spiritual and monastic formation and its influence on effectiveness of monks and nuns' catechetical work. The entire catechetical formation is

established on the certainty of vocation and calling, which God directs at people so that they fulfill the responsibility of spreading Good News. Therefore, greater attention should be drawn to catechetical vocation and calling before discussing the issue of preparation of consecrated people for catechetical activity.

The concept of 'vocation' and 'devotion' is present in various areas of social life. It often refers to professions, duties and assistance. When speaking of 'a devoted doctor', 'a devoted teacher', or 'a devoted priest' we mean that we have a good opinion on this person's work. If the same expression is adopted to the field of religion it becomes more personal and contains the reference of a human being to God's will and plans, which they are to fulfill in their lives.

*Przyroda zawsze jest piękna, nawet we łzach.
Radość z kwiatów to resztki raju w nas.*